

Убиство директора и главног уредика „Дана“, Душка Јовановића, медији у Црној Гори, углавном су пропратили прилично уздржано – стекао сам дојам да су задржали антикварну мирноћу и пет година након „интензивног трагања за убицама“.

Само у два дана, два водећа црногорска дневника објавила су два прилога о властитим невољама.

„Ситуација у којој се нашао дневник „Вијести“, након инцидента његових запослених са градоначелником Подгорице Миомиром Мугошом, опасна је и захтијева реакцију цијелог региона... На просторима бивше Југославије никада није забиљежена таква „хајка“ на један медиј, а да нема реакције јавности... То је опасно и захтијева организован притисак јавности, посебно интелектуалаца, организација за људска права, и то не само из Црне Горе него из читавог региона. Мало се интелектуалаца огласило поводом случаја Мугоша и „Вијести“ као и догађаја који су након њега услиједили. Црна Гора препознаје се по ћутању. Сви ћуте, никога се то не тиче, што је врло алармантно с обзиром на то да је и у најтежим, најкомпликованијим годинама, онда када је Црна Гора била на услузи (Слободану) Милошевићу, та јавност у Црној Гори увијек била гласна. „Сада се Црна Гора препознајемо ћутању,“ изјавила је Наташа Кандић, извршни директор Фонда за хуманитарно право.

[1]

„Од оснивања дневног листа „Дан“, пред судовима у Црној Гори покренуто је више од 80 тужби против листа. Потраживања лица која су тужила „Дан“, а која су била на власти или блиска њима, премашила су цифру од милион евра. Притисак на лист ишао је од тужби, затим преко пребијања и хапшења главног и одговорног уредника, паљевине штампарије и на крају убиства Душка Јовановића, директора и првог човјека „Дана“. И након његовог мучког убиства, настављено је упућивање пријетњи и новинарима, подизање тужби, постављена је „зоља“ испред улаза у редакцију. Главна карактеристика свих суђења јесте

чињ

еница да што је тужилац ближи врху власти, то је поступак ефикаснији, тако да се пресуде доносе у редовном року, а рочишта убрзано заказују“.

[2]

(Због економичности простора не помињем листу абонената наведену у „Дану“, нити висину износа које су посредством суда наплаћене за „душевне болове“, као ни судије, које су такве пресуде доносиле).

Оба прилога указују на исто. С једне стране имамо свемоћ, а са друге, немоћ. *Великаши су велики само зато што смо ми на кољенима: устанимо дакле!*

Цитирам мисао непознатог аутора, изречену прије триста година. И наведени прилози указују да су листови „на кољенима“. „Вијести“ онедавно, а „Дан“ већ десетак година. Упоређујући заједничке невоље, уочавају се велике разлике, те је очигледно да је „Вијестима“ мање лоше. Самим тим, изненађује тврдња извршног директора Фонда за хуманитарно право из Београда. Након убиства главног уредника „Дана“, затим паљевине штампарије, постављање „зоље“ на врата редакције, нико није позивао јавност на шири отпор. А тврдња Наташе Кандићда на просторима бивше Југославије никада није забиљежена таква „хајка“ на један медиј, као што је случај „Вијести“, демантују провјерљиве чињенице из сусједног дворишта. Можда се варам, али остајем у увјерењу да је овај категорички суд последица необавијештености. Код многих читалаца исказ је изазвао чуђење – одакле такве ингеренције које се протежу и на другу суверену државу. Кандићкина фирма столује у Београду, а не у Подгорици. Једни ће рећи – на постављено питање, ваља дати одговор. Други ће то оспорити тврдњом да иступ у Подгорици има исто толики легитимитет, колико би имао њен иступ у Кијеву или Улан-Батору. Чуди и тврдња да се

Црна Гора препознајепо ћутању о невољама „Вијести“. Ћутање о удесу „Дана“, међутим, дуго траје. Преко пет година на насловној страни „Дана“, стоји фотографија убијеног Душка Јовановића, безуспјешно позивајући црногорску јавност на буђење из догматског дријемежа. Изгледа кетмани су премрежили црногорско политичко небо. Могуће и њеног сјеверног сусједа. (Часлав Милош у „Заробљеном ум“ реинтерпретира животну филозофију кетмана:

„Онај ко поседује истину, не треба да излаже себе ризицима. Своја права уверења треба скривати. Уколико то није довољно онда се треба јавно одрећи својих погледа“).

Ову тужну слику, визуелну тугу убијеног Душка Јовановића, са насловне стране не виде црногорски кетмани. Баш тог дана, када се гласнула директорица Фонда, био је уписан нови број – 1930. Толико је прошло од мучког убиства директора опозиционог листа и од тада се „интензивно трага за убицама и налогодавцима“. Убијени Јовановић је упорно указивао на криминал, шверц и мафију. Три године након убиства Душка Јовановића, званично је реаговао и Европски парламент у Стразбуру:

„Европски парламент позива црногорску Владу и правосудне власти да пруже сву неопходну помоћ и сарађују са италијанским правосудним властима у вези са закључивањем истраге организованог криминала и шверца цигарета која обухвата истакнуте црногорске политичаре и након које може услиједити међународни налог за хапшење“, каже се у Резолуцији.

[3]

Истина, већ се плашим да сам нарушио основне одредбе тек допуњеног закона о информисању, чије је доношење, како је званично саопштено, било неопходно, ради обуздавања медијског насиља које спутава ширење демократије у Србији. САД,

вјероватно једна од најдемократскијих земаља свијета, закон о информисању никад није имала, нити им на ум пада да га донесу, јер је штампа слободна. Тек колико би предсједник Барак Обама ових дана могао да наплати „душевне патње“, због, руку на срце, често ниских удараца, посебно због његовог настојања реформе здравства.

Вратимо се поменути цитираним текстовима поменутој заборавности. Од педесетак земаља Евроазије, које су из једнопартијског прешле на плурално, демократско друштво, колико знам, убијена су четири директора и главна уредника. Од тог броја – три на подручју бивше Југославије, а четврто у Кијеву (Георгиј Гонгаце). Убиство Славка Ћурувије и Гонгацеа, а донекле и Ива Пуканића, подигло је народ дотичних држава на ноге. Рецимо, у Кијеву су организоване велике демонстрације опозиције уз слоган – „Кучма штити убицу“, емитујућу, по свој прилици, његов лажни глас са магнетофонске траке како он, наводно, издаје наређење свом полицијском званичнику Јурију Кравченку да убије уредника опозиционог листа. Кад је изведена украјинска „ружичаста револуција“, тек је тада кренула истрага правим путем. Међутим, она је заустављена. Јуриј Кравченко, пресудио је себи. Пронађен је мртав са прострелном раном на глави. Извршио је, како је званично саопштено, самоубиство у викендици, недалеко од Кијева.

Могло би се устврдити да је смакнуће Душка Јовановића карактеристично по неким детаљима, које ваља поменути. Рецимо, његово убиство медији су, углавном, пратили прилично уздржано, задржавајући неку антикварну мирноћу. ТВ слика није регистровала непрегледне поворке које су данима обилазиле мјесто убиства, као ни сам чин сахране. Као да је неке било стало да јавност не сазна да је тим процесијама присуствовао близу 40.000 Црногораца, одајући пошту убијеном. А онда ћутање. „Слике нигђе у свијет немају,” рекао би владика Раде. У медијима нијесу завређивала шири третман слања пријетећих симбола упућивана Јовановићу. С ицилијанска „коза ностра“ – као последње упозорење пред егзекуцију убацивала је метак у поштанско сандуче будућој жртви. Такво упозорење добио је Јовановић. Поред тога, тачно на годину дана прије убиства, Јовановић је добио писмо-упозорење, „непотписаног пријатеља“. Представио се као човјек из полиције. У писму, чији садржај је и публикован, стајало да је био постигнут договор за ликвидацију, али писцу тих редака није јасно због чега се одустало. Објављивање писма оквалификовано је као злонамјерно и тјерање шеге. (Уочи убиства предсједника српске владе др Зорана Ћинђића, био је инцидент на Лимасу, који је окарактерисан на сличан начин). Да се не ради о тјерању шеге, нажалост услиједио је трагичан догађај, изгледа ад-актиран. (Убијен је 27. марта 2004. прије пет и по година). Пуцано је из кола у покрету, карактеристично за ликвидације урбане мафије.

Не само што је Јовановић добијао домаће пријетње. Услиједиле су и пријетње из Хага,

због објављивања имена „заштићеног свједока“, са суђења Слободану Милошевићу. Свједок је био из Плава, а сви су знали, који су жељели да знају о коме се ради, једино није смио знати „Дан“. На крају, Хаг је одустао је од суђења и могуће најављене казне од 200.000 евра, уз услов да се Јовановић извине. Оптужба хашка, а рукопис подгорички. Требало је власнику листа наметнути двоструке егзистенцијалне бриге. Не само што је био необичан однос домаћих медија, већ су се и неки утицајнији медији у Београду слично понашали. Рецимо Б92. Информацију о хашкој невољи објавио је и Б92. На сајту су се одмах појавили бројни коментари читалаца. Листом су подржали покретање одговорности директора „Дана“. Нисам вјеровао да су баш сви читаоци били солидарни са покретањем поступка. Послао сам и ја коментар на информацију, која гласи: *Универзално правило које поштује сва модерна, демократска штампа, јесте да она нешто открива, а не сакрива.*

Коментар није објављен. Правила сам поштовао, ништа увредљивог, мислим, нема у реаговању.

Вратимо се поводу писања овог прилога. Ради се о пребијању новинара. Ради подсећања, прије убиства и Јовановић је пребијен. Касније је исту судбину доживио и директор „Вијести“, Жељко Ивановић. Недавно и репортер „Вијести“, коме је пукла бубна опна од удара политичког забита. Након што је излеман директор „Вијести“, полиција је енергично кренула. Пронађени су и нападачи, па је одржано и суђење. Свједоци, који су запазили ноћно тољагање Жељка Ивановића изјавили су на суђењу:

Људи на оптуженичкој клупи нијесу били нападачи!

Окривљени су се успротивили исказу тврдњом да су баш они напали директора Ивановића! Суђење је имало кавкијански заплет.

“Ово је вјероватно једино суђење у историји, гдје се оптужени својски труде да буду проглашени кривима. Нечега оваквог се до сада нијесу сјетили ни холивудски сценаристи, у чију машту није упутно сумњати.

Важно је пронаћи глумце, а остало ће се све уклопити“.

[4]

Тољагање политичких опонената није од јуче. Остало је записано да је краљ Никола наручио тољагање војводе Миће Љубибратића, прослављеног јунака из херцеговачког устанка 1875. године. Наиме, Београд и краљ Милан Обреновић није радо гледао на акције књаза Николе у Херцеговини, па је послао Љубибратића, угледног Херцеговца да устанак усмјерава у корист Србије. Знао је Љубибратић са људима, посебно је био спретан да одржава везе са европским медијима, који су помно пратили херцеговачка догађања. *„Кад је за то сазнао књаз на Цетињу, дао је миг неколицини да Мића ’истољагају.’ Љубибратић је био толико премлаћен да је морао да лежи болестан у Дубровнику скоро два месеца.“*

[5] Краљ Никола је био упознат о свим детаљима, те позове Љубибратића да дође из Дубровника, који, иначе, осрамоћен, необављена посла, није имао разлога да иде краљу Милану. Књаз је Љубибратића, како пише Ћоновић, лијепо примио, угостио и

„Ж

алио за случај који му се десио у Херцеговини.“

Наградио га је и додијелио му је војводско достојанство. Послао га у Херцеговину као војводу и рекао му при растанку:

„Ово ти је Мићо пут за Херцеговину, а не онај којим си раније пошао.“

Могуће да је краљ Никола прибјегао драстичној мјери, процјењујући опасности које би усмјерена штампа Европе могла фабриковати као лошу слику о Црној Гори и њеном упливу на херцеговачке Србе.

[1] „Вијести“, према агенцији МИНА, 8. септ. 2009.

[2] „Дан“, *Сами против свих*, 7. септембар 2009.

[3] ЕП, датирано 13. децембра 2007.

[4] „Вијести“, 15. јануар 2007.

[5] Никола Ћоновић: *„Црна Гора прије и послије уједињења“*, стр. 29.